

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Uszoda fejlesztésével kapcsolatos szerzői jogi kérdések

Ügyszám: SzJSzT – 05/13.

I. A Megbízó által feltett kérdések:

1. Mik tekinthetők az új uszoda megvalósítása által érintett – akár önálló, akár közös – szerzői műveknek? Így különösen az uszoda eredeti tervei az S. egyéb részeinek (sportcsarnok, edzőtermek, öltözők) eredeti és új terveitől független, önálló szerzői műveknek tekinthetőek-e, különös tekintettel a felhasználás és a felhasználás engedélyezése szempontjaira? Az uszoda eddig megvalósult alapozása szerzői műnek minősül-e?

2. Az 1. pontra adott válasz alapján kik tekinthetőek az érintett szerzői művek vagyoni (vagy esetleg kizárólagos felhasználási jogai) jogosultjának?

3. Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

(A) az uszoda eredeti terveinek többszörözéséhez (különösen másolás);

(B) az uszoda eredeti, többszörözött (másolt) tervei rendelkezésre bocsátásához az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek részére abból a célból, hogy a tervezéshez felhasználják; és magához a felhasználáshoz (a felhasználás értelemszerűen csak az alapozás vonatkozásába értelmezhető);

(C) a megvalósult alapozás jelenlegi állapotának tervezői felméréséhez, a felmérés alapján a jelenlegi állapotnak megfelelő tervek elkészítéséhez, és az így készített tervek felhasználásához az új uszoda tervezése során (jelen esetben a korábbi tervek nem kerülnek kiadásra);

(D) abban az esetben, ha az új uszoda tervezője a megvalósult alapozást adottságnak véve készíti el az új uszoda terveit;

(E) bármely esetben ahhoz, hogy az eddig megvalósult alapozás akár változatlan, akár megváltozott formában részét képezze az új uszodának; az alapozás megváltoztatásához;

(F) a megvalósult alapozás lebontásához, vagy egyéb olyan elfedéséhez, amelynek során funkcionálisan nem fogja részét képezni az új uszodának.

4. Amennyiben a fenti kérdésekre adott válaszok alapján bármely cselekményhez valamely szerzői jogosult hozzájárulása szükséges, milyen intézkedéseket és milyen időpontban kell az N.-nek minimálisan megtennie a hozzájárulás megszerzése érdekében? Így különösen elégséges-e, ha az N. a tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás megindítása előtt az N. által megfelelő mértékűnek tartott díjjánlat megküldésével megfelelő határidő tűzésével felhívja a jogosultat a hozzájárulás megadására; megindítható-e a közbeszerzési eljárás a határidő eredménytelen eltelte után? Ha az új uszoda megvalósításának hozzájáruláshoz kötött valamely mozzanata még a hozzájárulás megszerzése előtt megkezdődik, az adott szerzői jogosultnak milyen jogi eszközei vannak; így különösen van-e jogi lehetősége a megvalósítás leállítására?

5. Az új uszoda megvalósításával kapcsolatban a szerzői jogok és a tulajdonosi jogok esetleges összemérése, illetve a rendeltetésszerű joggyakorlás és a társadalmi érdek megítélése során milyen szempontok hogyan érvényesülnek; van-e valamilyen tendencia a joggyakorlatban, ami a jelen esetre is alkalmazható?

II. A megbízáshoz csatolt iratok:

1. Az E. Társaság és az A. Társaság között 1994. június 6-án létrejött „E. előhasznosítású egyetemi sport létesítmények tervezési szerződés”;
2. az „E. előhasznosítású Sportközpont - Kiviteli terv - Uszoda alapozás” címmel ellátott, 1994. augusztus hóra datált dokumentum másolata;
3. az új uszoda 2013. február 2-ára dátumozott „tervezési programja”;
4. az „E. előhasznosítású Sportközpont kiviteli terv, uszoda alapozás” címmel ellátott, 1994. augusztus hóra datált dokumentum fedőlapjának fényképe;
5. az uszoda alapozásának cölöpkiosztási tervéről készített másolat, amely a cölöpök elhelyezkedését ábrázolja;
6. az uszoda építési területét ábrázoló Google Maps műholdkép.

III. A szakvélemény szempontjából releváns tények:

1. Az E. Társaság és az A. Társaság 1994. június 6-án tervezési szerződést („Tervezési szerződés”) kötöttek az 1996-ra tervezett budapesti világkiállításra („E.”) és egyetemi sportcélokra szánt létesítmények (sportcsarnok, uszoda, edzőterem és öltözők, együttesen „S.”) engedélyezési-, tender- és kiviteli terveinek elkészítése céljából. A Tervezési szerződésben foglaltaknak megfelelően az A. Társaság határidőben elkészítette az S. terveit.

2. A Tervezési szerződésnek a jelen szakértői vélemény szempontjából releváns 6.5.1. pontja szerint „Megrendelő tudomásul veszi, hogy e szerződés alapján szolgáltatott dokumentációban foglaltakat a Tervező szellemi tulajdonát képezik, melyet szerzői jog véd. Megrendelő jelen szerződéssel a tervdokumentáció egyszeri felhasználásra jogosult. A tervdokumentáció, vagy annak egyes részei ismételt felhasználásához a Tervező előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges”.

3. A tervek alapul vételével megkezdődött és 1996-ra szerkezetkész állapotig megépítésre került a sportcsarnok (közismert nevén „T.”).

4. Az uszoda kivitelezése csak az alapozás fázisáig jutott. Ennek keretében 197 ún. Franki-cölöp került elhelyezésre az építkezési területen. A megbízáshoz csatolt iratok szerint „a megvalósult uszodarész műszaki leírása: cölöpalapozás, melyről nincs megvalósulási dokumentáció és próbaterhelés arról, hogy mit bírnak a cölöpök, illetve, hogy valóban a terv szerinti verzió valósult-e meg (...). A kiviteli terv szerint 197 db Franki-cölöp, D=60 cm, mélység: 7-9,5 m. A cölöpalapok megvalósítási költsége az eredetileg tervezett uszoda összes építési költségének 3-5%-a.” Az uszoda 2. sz. mellékletben becsatolt alapozási kiviteli tervének 1. pontja értelmében „a tervezett sportlétesítmény egyszintes, nagyoobbrészt földbe süllyesztett vasbeton dobozszerkezetben van elhelyezve. A felszín feletti rész acél térrácsszerkezet, mely alatt a medencén kívül kétszintes tribünök és közlekedők vannak. (...) A választott alapozási mód cölöpalapozás. Az oszlopok, pillérek és falak terhei a cölöpfej közvetítésével közvetlenül a cölöpökre hárulnak. Az oszlopoknál alkalmazott lehorgonyzó szerelvény az ellenlemez és a cölöp közötti húzóerő felvételére is alkalmas. A cölöpfejeket 20

cm vtg. vb. lemez köti össze.” A 2. pont szerint „a rétegszelvények vizsgálatánál megállapítható, hogy a felszín alatt kedvezőtlen viselkedésű, kis teherbírású, kompresszibilis feltöltés és helyenként puha agyag, iszap található. Alatta helyezkedik el az alapozási szempontból kedvezőbb tulajdonságú homokos kavics, kavicsos homok. A cölöpök alapozási síkját ebben a rétegben határoztuk meg.” A 3. pont szerint „gazdaságossági és műszaki okokból, valamint helyszíni tapasztalatok alapján Franki típusú cölöpök alkalmazását választottuk”. A 4. pont szerint „végül is a különböző oszlop- és falterhek miatt az uszodánál négyféle cölöphosszot alkalmaztunk a különböző alapozási síkok figyelembe vételével”.¹

5. Az eredeti terveket készítő A. Társaság 1998-ban jogutódlással megszűnt. Az A. Társaság jogutódja az A. Társaság (A szakértői vélemény a továbbiakban az eredeti és a jogutód tervező irodára egységesen a „Tervező Iroda” kifejezést használja. Indokolt esetben a jogelőd és jogutód cég egyedileg is megjelölésre kerül.)

6. Az N. 2011-ben a szerkezetkész T. befejezése mellett döntött, melynek jogszabályi háttérét az 1519/2011 (XII.30) sz. Kormányhatározat, az 1108/2012 (IV.11.) sz. Kormányhatározat és a 32/2012 (III.7.) sz. Kormányrendelet adja. Utóbbi kormányrendelet a beruházást nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűnek nyilvánította. Az N. a T. befejezésével kapcsolatos tervezési munkák elvégzése céljából megkereste a Tervező Irodát, s az eredeti tervek átdolgozásával, illetve szabványossági felülvizsgálatával kapcsolatos tervezési szolgáltatások elvégzésére vonatkozó ajánlat megtételére kérte fel. A Tervező Iroda által benyújtott érvényes ajánlatot az N. elfogadta, és a Tervező Irodával szerződést kötött. A tervezés során a feladatok módosultak, és további pótmunkák – egészen pontosan az eredeti S. részét képező, de csak tervezési szakaszig jutó edzőtermekkel és kiszolgáló helyiségekkel (öltözőkkel) kapcsolatos tervezési munkák – kerültek megrendelésre.

7. Az N. 2012-ben egy, az alapozási szakaszig jutó uszoda befejezéséről szóló koncepciót is előkészített. Magyarország Kormánya az 1689/2012 (XII.29.) sz. Kormányhatározatban foglaltak szerint egyetértett a fejlesztéssel, a 2/2013 (I.4.) sz. Kormányrendelet alapján pedig nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházássá nyilvánította az uszodafejlesztést.

8. Az N. az uszodafejlesztéssel kapcsolatos tervezési munkák elvégzése céljából nem kíván szerződést kötni a Tervező Irodával. A megbízás szerint „az új uszoda tervezési koncepciója nem alapszik a régi terveken, nem követi a régi tervezési programot, annak elemeit nem használja fel. Az N. egy mind méreteiben és funkcionalitásában, mind külalakjában más jellemzőkkel rendelkező uszodát kíván építtetni (...). Továbbra is hangsúlyozzuk, hogy a régi uszoda kivitelezése csak az alapozásig jutott, a régi tervek legnagyobb része egyáltalán nem került kivitelezésre és az új koncepció nem támaszkodik rá, annak semmilyen elemét nem veszi át, az esetleges hasonlóságok a tervezési munka azonosságának (mindkét tervezési feladat uszodatervezés) tudhatóak be.”

9. Mindezeknek megfelelően a megbízásnak nem képezi részét, a Szakértő Testület eljáró tanácsának (a továbbiakban: eljáró tanács) pedig nincs hatásköre annak megvizsgálására, hogy az N. és a Tervező Iroda között létrejött, a T. befejezésével és az edzőtermek, illetve öltözők újbóli megtervezésével kapcsolatos új szerződés érvényes-e. A Megbízó által feltett kérdések alapján az eljáró tanács feladata arra irányul, hogy *az alapozási szakaszig jutó uszoda fejlesztésével kapcsolatos tervezett munkálatok (tervezés és építkezés) szerzői jogilag releváns vonatkozásait véleményezze.*

¹ A Szakértő Testület az alapozási kiviteli terv további műszaki paramétereinek ismertetésétől eltekint.

IV. Az eljáró tanács szakértői véleménye:

IV.1. Általános megjegyzések:

10. Az eljáró tanács eljárásának alapját a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény („Szjt.”) 101.§ (3) bekezdése és a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 1.§ (1)-(3) bekezdései adják. Az Szjt. hivatkozott rendelkezése alapján az Szakértő Testület „felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben”. A hivatkozott Korm. rendelet 1.§ (1) bekezdése értelmében a Szakértő Testület „az Szjt. 101. § (1) és (3) bekezdésében megjelölt ügyekben szakértői véleményt ad bírósági vagy hatósági megkeresés, vagy megbízás alapján”. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése alapján „e rendelet alkalmazásában szerzői jogi jogvitás ügy az Szjt.-ben szabályozott szerzői, szomszédos és adatbázis-előállítói jogok érvényesítésével összefüggő bármely jogvita”. Az 1.§ (3) bekezdés pedig rögzíti, hogy „e rendelet alkalmazásában a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésnek számít az Szjt.-ben szabályozott vagyoni jog gyakorlásával kapcsolatos kérdés”.

11. A Megbízó a T. melletti telekre tervezett uszoda befejezésével kapcsolatos projekt szerzői jogilag releváns kérdéseire vonatkozó szakvélemény elkészítésére kérte a Szakértő Testületet. E kérdések tehát nem az 1994-ben kötött tervezési szerződésben foglaltakra vonatkoznak, hanem az annak alapján elkészült, de be nem fejezett cölöpalapozás befejezésével függenek össze. A Szakértő Testület 19/12. számú szakvéleményében foglaltakkal egyetértve az eljáró tanács jelzi, hogy „valamely cselekmény/magatartás szerzői jogi jogsértésnek minősül-e, akkor is a hatályos Szjt. alapján kell eldönteni, ha a mű elkészítésére és felhasználására a felek annak hatályba lépését megelőzően (1999. szeptember 1.) bármilyen korábbi szerzői jogi törvény hatálya idején kötöttek szerződést. Ez következik az Szjt. 107.§ (1) bekezdésének első fordulatából: 'E törvény 1999. szeptember 1-jén lép hatályba.'” Ennek megfelelően a Megbízó által feltett 1., 3., 4. és 5. kérdések megválaszolása a hatályos Szjt. alapján lehetséges.

12. Annak eldöntése azonban, hogy ki a szerzői mű eredeti és származékos jogosultja, mindenkor a szerzői jogi védelem keletkezésekor hatályos szerzői jogi jogszabály alapján lehetséges. Tekintettel arra, hogy a Tervezési szerződés 1994-ben jött létre, a szerzői jogosult személyének eldöntésekor – vagyis a 2. kérdés megválaszolásakor – a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: „RSzjt.”), valamint az annak végrehajtására kiadott 9/1969. (XII.29.) MM rendelet (a továbbiakban: „Vhr.”) 1994. június 6-án hatályos szakaszai irányadóak.

IV.2. Válasz az 1. kérdésre:

Kérdés:

„Mik tekinthetők az új uszoda megvalósítása által érintett – akár önálló, akár közös – szerzői műveknek? Így különösen az uszoda eredeti tervei az S. egyéb részeinek (sportcsarnok, edzőterem, öltözők) eredeti és új terveitől független, önálló szerzői műveknek tekinthetőek-e, különös tekintettel a felhasználás és a felhasználás engedélyezése szempontjaira? Az uszoda eddig megvalósult alapozása szerzői műnek minősül-e?”

Összefoglaló válasz:

13. Az építészeti alkotásoknak, valamint azok terveinek egésze, illetve bármely azonosítható része szerzői műnek minősül, amennyiben egyéni, eredeti alkotómunka során, a szerző önálló szellemi termékeként jön létre. Az eljáró tanács véleménye szerint mind a S. uszoda részének tervei (a sportcsarnok, edzőterem, öltözők terveitől elkülönülten), mind az ennek alapján elkészített épületrész (a cölöpalapozás) egyéni, eredeti jelleget tükröző szerzői mű.

Részletes válasz:

14. Az Szjt. 1.§ (2) bekezdés k) pontja értelmében „szerzői jogi védelem alá tartozik (...) az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve”. Az Szjt. 1.§ (3) bekezdése alapján „a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.” Az Szjt. 16.§ (1) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem mind a mű egészére, mind annak bármely azonosítható részére kiterjed. Az Szjt. 18.§ (2) bekezdés utolsó mondata szerint „az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is”.

15. A vonatkozó jogszabályhelyeknek megfelelően *bármely építészeti alkotás tervei (a teljes tervdokumentáció), valamint e tervek „első többszörözése”, vagyis maga az épület, szerzői jogi védelmet élvez, amennyiben a szerző egyéni, eredeti alkotása, szellemi tevékenységének eredménye, más szavakkal „a tér egyéni, eredeti alakítása”.*² A védelem nem csupán a terv és az épület egészét, hanem bármely azonosítható részét megilleti. Ezt az érvelés a joggyakorlat³ és a jogirodalom egyhangúan megerősíti.⁴

16. Az eljáró tanács ennek megfelelően az 1. kérdés megválaszolására érdekében azt kell, hogy megvizsgálja, hogy az S. uszoda részének tervei, illetve az ennek alapján elkészített cölöpalapozás (mint a tervezett uszoda egyetlen befejezett része) egyéni, eredeti jelleget tükröző műnek tekinthető-e.

17. Az eljáró tanács jelezni kívánja, hogy a Megbízótól nem kapta meg az uszoda teljes tervrajzát. A Megbízó csupán az uszoda alapozásának cölöpkiosztási tervéről készített másolatot, illetve az uszoda alapozásának műszaki leírását bocsátotta az eljáró tanács rendelkezésére.

18. Az eljáró tanács ezzel együtt úgy véli, hogy e dokumentumok alapján is kétséget kizáróan megállapítható, hogy az **uszoda tervei** olyan egyéni, eredeti jellegzetességeket tükröznek (például a környezeti viszonyokhoz igazodó alapozás, forma, homlokzat, a tervezett funkciók), amelyből kifolyólag a tervek szerzői jogi védelmet élvező alkotásként értékelhetők. A szerzői jogi védelem az uszoda terveire nézve az S. többi részének

² Complex Jogtár Szjt. Kommentár, 67.§ (1) bekezdéshez fűzött magyarázat.

³ A tervezési szerződés megkötésének hatálya idejéről lásd különösen: BH1993/666, SzJSzT 3/1985. Az Szjt. hatályba lépése óta eltelt időből lásd különösen: SzJSzT 11/2003, SzJSzT 26/2004, SzJSzT 30/2004, SzJSzT 09/2008/1, SzJSzT 03/2011.

⁴ Lásd különösen: Benárd Aurél és Timár István (Szerk.): A szerzői jog kézikönyve, KJK, Budapest, 1973: p. 321-322. – Csillag György: Az építészeti alkotások szerzői jogi oltalma, Építésügyi Tájékoztatási Központ, Budapest, 1987: p. 42.

(sportcsarnok, edzőtermek, öltözők) szerzői jogi védelmétől függetlenül fennáll. Más szavakkal az uszoda, a sportcsarnok, az edzőtermek és az öltözők tervei egyéni, eredeti jelleg esetén egyaránt és önmagukban is szerzői műként értékelhetők.

19. A fenti érveléssel összhangban a Tervezési szerződés 6.5.1. pontja is rögzíti a szerzői jogi védelem fennállását a tervek vonatkozásában.⁵

20. Az eljáró tanács a **cölöpalapozás** szerzői jogi védelmének megállapíthatósága kapcsán hangsúlyozza, hogy bármely épület alapozása szükségszerűen összefügg az alapozásra épülő felépítménnyel, épülettel. Az alapozás szakszerű tervezése során a tervezett felépítmény műszaki paramétereit veszik figyelembe, azzal a céllal, hogy takarékos, de hatékony módon háruljanak át a létesítményben keletkező függőleges és vízszintes erők az alapozásra, illetve magára a teherhordó talajra. Éppen ott és éppen olyan alaptestekre van szükség az egyes helyeken, ahogy ezt a felépítményből átadódó terhek, erőhatások igényelik. Az alapozás diszpozíciójának, méretezésének pontosan meg kell felelnie a helyi talaj adottságainak, valamint az épület tartószerkezeti rendszeréből és a használatból adódó követelményeknek. Egy célszerűen, mérnöki munkával kialakított alapozási terv egy bizonyos meghatározott tulajdonságokkal rendelkező és egy konkrét helyszínre készülő épület alapozásának a követelményeit teljesíti, és nem csak úgy általában egy alapozás.

21. Az eljáró tanács utalni kíván egy korábbi releváns szakértői véleményben foglaltakra. Eszerint „eredetiségnek a szerző rendelkezésére álló lehetőségei – korlátai – műfajonként változnak. A mű formájának egyik feladata a külvilág számára való érzékelhetőség, megjelenés biztosítása és a mű azonosításának lehetővé tétele. Nyilván másként jelentkezik az eredetiség egy tervezőnél, mint egy festőnél. A tervezőnek a fizikai törvények és építészeti előírások szűkebb mozgási teret engednek, mint a képzőművészeti alkotásokat létrehozó szerzőnek.”⁶

22. Az eljáró tanács a jelen szakvélemény 4. pontjában ismertette a cölöpalapozás legfontosabb műszaki paramétereit és a további kapcsolódó tényeket. Ezekre, valamint a 20-21. pontban foglaltakra tekintettel az eljáró tanács úgy véli, hogy az uszoda cölöpalapozása során végzett konstruktív tervezés, a környezeti körülmények alapos figyelembe vétele és az ennek alapján kidolgozott műszaki megoldás eredménye egy egyéni, eredeti mű, mely *építőművészeti alkotás azonosítható részeként részesül szerzői jogi védelemben.*

IV.3. Válasz az 2. kérdésre:

Kérdés:

„Az 1. pontra adott válasz alapján kik tekinthetők az érintett szerzői művek vagyoni (vagy esetleg kizárólagos felhasználási jogai) jogosultjának?”

Összefoglaló válasz:

23. Az uszoda és az ennek alapján készült épületrész szerzője/szerzői az eredeti terveket készítő tervező/tervezők. A rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján *feltételezhető,*

⁵ Vö.: a jelen szakértői vélemény 2. pontja.

⁶ SzJSzT 38/2001, 1. pont.

hogy a szerzői vagyoni jogok jelenlegi jogosultja a tervezési szerződést tervezőként aláíró A. Társaság jogutódja, az A. D. Társaság.

Részletes válasz:

24. Az RSzjt. 4.§ (1) bekezdése értelmében „a szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző)”. Ugyanakkor már az RSzjt. is ismerte a munkaviszony keretében létrehozott művek kategóriáját, és erre az esetre speciális szabályokat állított fel. Az RSzjt. 14.§ (1) bekezdése, valamint a Vhr. 11.§ alapján a szerzői jogok a munkáltatóra szálltak át, amennyiben a mű megalkotása a szerzőnek munkaköri köteleessége volt, amely munkaszerződésen, illetve szolgálati utasításon alapulhatott. Az RSzjt. 14.§ (1) bekezdésének 2. mondata alapján „a munkáltató ezt a felhasználási jogot a munkaviszony tartalma által meghatározott körben szerzi meg, és csak működési körén belül gyakorolhatta.”

25. Ennek megfelelően *az uszoda és az ennek alapján készült épületrész szerzője/szerzői az eredeti terveket készítő tervező/tervezők.*

26. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy a Megbízó nem bocsátott a rendelkezésére hiteles dokumentumokat arra vonatkozóan, hogy az A. Társaság munkatársainak a tervek elkészítése munkaköri kötelezettségéből fakadt volna. Az RSzjt. hatálya idején bevett gyakorlatra tekintettel, valamint a Tervezési szerződés fentiekben (vö.: 2. pont) már említett 6.5.1. pontja alapján azonban *feltételezhető, hogy a Tervezési szerződést aláíró A. Társaság munkáltatóként jogátszállással megszerezte az eredeti terveket készítő szerzők felhasználási jogait.*

27. Arra az esetre, ha a Tervező Iroda által kötött szerződés teljesítésébe *külső tervezők* is bevonásra kerültek, az eljáró tanács utalni kíván egy korábbi szakértői véleményben kifejtettekre. Eszerint „ha az 1975-ös felújítás tervezői között voltak munkaviszonyban nem álló, külső tervezők is, tőlük csak érvényes, írásba foglalt, a munkaviszonyban alkotott tervek/tervrészek felhasználási jogával azonos terjedelmű, harmadik személynek átengedhető felhasználási jogot létesítő felhasználási szerződés alapján szerezhették a (...), mint felhasználó megfelelő terjedelmű felhasználási jogot. Ezt az álláspontot igazolja (...) az RSzjt. 13. § (1) bekezdése is: 'A mű bármilyen felhasználásához - ha a törvény eltérően nem rendelkezik - a szerző hozzájárulása szükséges'. (...) E helyzetet tovább bonyolítja, hogy 1996-ban már tipikusan a szerzők (itt: tervezők) magánvállalkozásaik (gazdasági társaságok) útján fejtették ki tevékenységüket. Ezért a nem munkaviszonyban álló tervezők esetén a jogszerzési lánc bizonyítása még nehezebb. A magánszemély alkotó (tervező), a saját magánvállalkozásának tagja, és a gazdasági társaság/vállalkozás közötti jogszerzés bizonyítása előfeltétele annak, hogy a vállalkozás (a tervező gazdasági társasága) és a felhasználó (...) közötti jogszerzés is bizonyítható legyen.”⁷

28. Az A. Társaság a Tervezési szerződés aláírását követően 1998-ban jogutódlással megszűnt. Jogutódja az A. D. Társaság. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy a Megbízó nem bocsátott a rendelkezésére hiteles dokumentumokat arra vonatkozóan sem, hogy az A. Társaság által a 26. pontban foglaltak szerint vélhetően megszerzett szerzői vagyoni jogokat az A. D. Társaság jogutódlással megszerezte volna, azonban ez nagy valószínűséggel ugyancsak *feltételezhető.*

⁷ SzJSzT 19/2012., 29. és 32. pontok. A fenti idézetből a kérdéses cégek nevei, a kiemelések és a lábjegyzetek törlésre kerültek.

29. Az eljáró tanács tehát úgy látja, hogy *a rendelkezésre álló iratok alapján nem állapítható meg teljes bizonyossággal, legfeljebb csak feltételezhető, hogy ki tekinthető az S. uszoda részének terve, illetve cölöpalapozása vonatkozásában a felhasználási jogok jogosultjának.* Az eljárás során nem kerültek bemutatására a Tervező Iroda és az általa foglalkoztatott tervezők között létrejött munkaszerződések az eljáró tanács felé. Az sem tisztázható megnyugtatóan a rendelkezésre álló iratok alapján, hogy a tervezési folyamatba került-e külső tervező bevonásra, s amennyiben igen, a Tervező Iroda kötött-e a kérdéses tervezővel olyan felhasználási szerződést, amely a Tervező Irodának kizárólagos felhasználási jogot engedett.

IV.4. Válasz az 3. kérdésre:

Általános megjegyzés:

30. Az eljáró tanács indokoltnak tartja jelezni, hogy a Megbízó által feltett 3. kérdés és a megbízás szövege félreértésekre okot adó különbségeket tartalmaz. A megbízás I.2.2. pontja szerint „az új uszoda tervezési koncepciója nem alapszik a régi terveken, nem követi a régi tervezési programot, annak elemeit nem használja fel. (...) A régi tervek legnagyobb része egyáltalán nem került kivitelezésre és az új koncepció nem támaszkodik rá, annak semmilyen elemét nem veszi át.” A megbízás ennek megfelelően arra enged következtetni, hogy a Megbízó nem tervezi szerzői jogilag védett művek Szjt. szerinti releváns felhasználását.⁸ A 3. kérdésben feltett részkérdések némelyike azonban kifejezett, szerzői jogilag releváns felhasználási esetekre utal. Az eljáró tanács ezért a kérdésekben megfogalmazottakra igyekszik választ adni, szükség esetén egyes kérdéseket és az azokra adott válaszokat összevontan kezelve.

Összefoglaló válasz:

31. Az uszoda eredeti terveinek lemásolása és a lemásolt terveknek az új tervezési folyamatra jelentkező tervezők részére történő rendelkezésre bocsátása [3(A) és 3 (B) kérdések] kivételével nincs szükség a 3(C), 3(D), 3(E) és 3(F) kérdésekben említett tevékenységek esetén a szerzői jogosult engedélyére.

3(A) kérdés:

„Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

(A) az uszoda eredeti terveinek többszörözéséhez (különösen másolás).”

Válasz a 3(A) kérdésre:

32. Az uszoda eredeti terveinek lemásolása az Szjt. 16.§ és 18.§ értelmében többszörözésnek minősül.

33. A többszörözés vagyoni joga vonatkozásában az Szjt. nem határoz meg olyan szabad felhasználási esetkört, amely alapján a Megbízó a tervdokumentáció lemásolása esetén mentesülne az engedélykérés és a díjfizetés kötelezettsége alól. Ezt erősíti az a tény is, hogy a magáncélú többszörözés esete is csupán magánszemélyeknek biztosít szabad felhasználási

⁸ A „felhasználás” szónak hangsúlyozottan nem a köznyelvi, hanem az Szjt. III. fejezete szerinti értelmében.

lehetőséget, sőt ugyanezen bekezdés kifejezetten kizárja az építészeti alkotásokat a másolás tárgyai közül.⁹

34. Mindezekre tekintettel az *uszoda terveinek lemásolása céljából a felhasználási jogok gyakorlójától engedélyt kell kérni.*

3(B) kérdés:

„Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

(B) az uszoda eredeti, többszörözött (másolt) tervei rendelkezésre bocsátásához az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek részére abból a célból, hogy a tervezéshez felhasználják; és magához a felhasználáshoz (a felhasználás értelemszerűen csak az alapozás vonatkozásába értelmezhető).”

Válasz a 3(B) kérdésre:

35. Az eljáró tanács megítélése szerint a 3(B) kérdés megfogalmazása félreértésekre adhat okot. A kérdéses szöveg három különálló felhasználási cselekményt is felöllelhet, azonban a megszövegezésnek köszönhetően e részelemek némileg összemosásra kerültek. Az eljáró tanács ezért indokoltnak látja, hogy e részelemekre elkülönítve adjon választ.

36. A lemásolt terveknek az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek részére történő rendelkezésre bocsátása az Szt. 16.§ és 23.§ értelmében terjesztésnek minősül. E vonatkozásban az Szt. ugyancsak nem tartalmaz olyan szabad felhasználási esetkört, amely a Megbízót mentesítené az engedélykérés és a díjfizetés kötelezettsége alól. Sőt, az Szt. 40.§-a kifejezetten rögzíti, hogy „a szabad felhasználás keretében többszörözött példányok – a könyvtárközi kölcsönzés és a 36.§ (5) bekezdésében foglalt eset kivételével – nem terjeszthetők a szerző engedélye nélkül”. A 40.§-ban említett kivételek egyike sem releváns a jelen tényállás tükrében.

37. Ennek megfelelően *az uszoda terveinek az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek részére történő rendelkezésre bocsátása céljából a felhasználási jogok gyakorlójától engedélyt kell kérni.*

38. A 3(B) kérdés első részkérdése kifejezetten utal a tervezéshez történő felhasználásra, mint célra. A pontos vesszőt követően pedig egy további részkérdést tartalmaz a megbízás [„és magához a felhasználáshoz (a felhasználás értelemszerűen csak az alapozás vonatkozásába értelmezhető)”. Amennyiben e két fordulat arra utal, hogy azok a tervezők, akik részére a Megbízó a tervek rendelkezésre bocsátja, a tervet, illetve az alapozást az új tervek elkészítése érdekében és során alapul veszik, akkor szerzői jogilag felhasználásra kerülhet sor. Ha azonban, ahogy arra az eljáró tanács a 30. pontban utalt, e kérdéseket összevetjük a megbízás I.2.2. részében található megjegyzéssel (miszerint az új uszoda projekt nem kívánja a korábbi tervek felhasználni), egy ezzel ellentétes érvelésre is lehetőség nyílik.

39. A megfogalmazás módjára tekintettel az eljáró tanács csupán elvi választ adhat e részkérdésekre. Ezek szerint *amennyiben az új uszoda tervezésére jelentkező, abban részt vevő személyek a rendelkezésre bocsátott tervekből vagy a cölöpalap vonatkozásában az ötlet,*

⁹ Szt. 35.§ (1) bekezdés.

elv, elgondolás¹⁰ szintjét meghaladó módon emelnek át azonosítható részeket az új tervekbe, akkor szerzői jogilag releváns felhasználást végeznek (legkevesebb többszörözésre, esetleg átdolgozásra kerül sor). Ebben az esetben a felhasználási jogok gyakorlójától engedélyt kell kérni. Ha a tervekből, illetve a cölöpalapozásból az ötlet, elv, elgondolás szintjét meg nem haladó mértékben kerülnek részek áttemelésre az új tervekbe, akkor nem beszélhetünk szerzői jogilag releváns felhasználásról.

3(C) kérdés:

„Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

(C) a megvalósult alapozás jelenlegi állapotának tervezői felméréséhez, a felmérés alapján a jelenlegi állapotnak megfelelő tervek elkészítéséhez, és az így készített tervek felhasználásához az új uszoda tervezése során (jelen esetben a korábbi tervek nem kerülnek kiadásra).”

Válasz a 3(C) kérdésre:

40. A birtokában lévő létesítményeket minden tulajdonosnak jogában áll felmérni. A terepfelmérés nem tekinthető szerzői jogilag releváns felhasználásnak, így ehhez engedélyt sem kell kérni a felhasználási jogok gyakorlójától. Abban az esetben, ha a felmérést követően a szerzői műveket érintő, releváns felhasználási cselekményre kerül sor (lásd különösen a 39. pontban foglaltakat), felmerülhet az engedélykérés szükségessége.

3(D)(E)(F) kérdések:

„Kell-e az N.-nek valamely szerzői jogosulttól engedélyt kérnie az alábbi műveletek bármelyikéhez:

(D) abban az esetben, ha az új uszoda tervezője a megvalósult alapozást adottságnak véve készíti el az új uszoda terveit;

(E) bármely esetben ahhoz, hogy az eddig megvalósult alapozás akár változatlan, akár megváltozott formában részét képezze az új uszodának; az alapozás megváltoztatásához

(F) a megvalósult alapozás lebontásához, vagy egyéb olyan elfedéséhez, amelynek során funkcionálisan nem fogja részét képezni az új uszodának.”

Összefoglaló válasz a 3(D)(E)(F) kérdésekre:

41. Az alapozás tulajdonosa élhet a tulajdonosi jogaival, és a cölöpalapozást jelenlegi formájában, illetve módosításokkal funkcionális részként „beleépítheti” az új uszodába, illetve jogosult az alapozást egészében elbontani, avagy lefedni (gyakorlatilag megsemmisíteni), vagyis eltekinteni az alapozás funkcionális szereppel való felruházásától.

Részletes válasz a 3(D)(E)(F) kérdésekre:

42. A Megbízó által feltett 3(D)(E)(F) kérdések közös sajátossága, hogy kizárólag az uszoda cölöpalapozását érintő cselekmények szerzői jogi relevanciáját vizsgálja. A kérdések

¹⁰ Vö.: Sztj. 1.§ (6) bekezdés: „Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.”

alapvetően arra irányulnak, hogy mennyiben lehetséges az alapozást jelenlegi formájában, illetve módosításokkal funkcionális részként az új uszodába „beleépíteni”, esetleg egészében elbontani, avagy lefedni (gyakorlatilag megsemmisíteni), vagyis eltekinteni az alapozás funkcionális szereppel való felruházásától. Erre, valamint a bíróságok és a Szakértő Testület releváns gyakorlatára tekintettel az eljáró tanács összevont választ ad a fenti kérdésekre.

43. Ha egy meglévő alapozást fel kívánnak használni egy rá épülő másféle felépítmény tervéhez, akkor értelemszerűen ugyanazokat a műszaki paramétereket kellene az új felépítmény esetében is figyelembe venni, amelyeket a korábbi terv esetében alkalmaztak (méretrend, teherelosztás, stb.).

44. Jelen esetben egy rendkívül összetett szerkezeti rendszerű, elliptikus formájú felépítmény alapozásának felhasználásáról volna szó, a nagyszámú alaptest eltérő teherbírási adatainak és a meglévő méretrendnek az alkalmazása egy másféle épülethez igen nagyfokú determináltságot jelentene a tervezési folyamat során. Mivel az alapozás szerkezetei egy sajátos és egyedi jelleget viselő épület tulajdonságainak a lenyomatát jelenítik meg, belátható, hogy a meglévő alapozás értelemszerű felhasználása jelentősen visszahat egy újabb terv elkészítésére, annak keretet és határt szab (elliptikus forma, teherhordó elemek elhelyezése, stb.). Belátható az is, hogy ebben az esetben az egyik változat a másikra épül, az új terv sok vonatkozásban és kényszerűen magán viseli a korábbi terv paramétereit. Egy ilyen esetben a korábbi mű átdolgozásán alapuló származékos mű is létrejöhet.

45. Az eljáró tanács indokoltnak látja, hogy részletesen hivatkozzon a Szakértő Testület és a bírósági gyakorlat által kimunkált és követett mintaértékű példákra.

46. A BH 2005/427 tényállást leíró része szerint „a felperes, mint a P.-C. Kisszövetkezet tagja 1988-ban elkészítette a B., Sz. u. 37. szám alatti ingatlanon felépítendő üzemi épület engedélyezési tervdokumentációját; a tervek alapján az építési munkák megkezdődtek, de a megrendelő döntése alapján nem fejeződtek be. Sor került az ingatlan tulajdonjogának átruházására, és az új tulajdonos 1998 márciusában az I. r. alperessel kötött tervezési szerződést egy irodaépület létrehozására. A terveket a II. r. alperes készítette. A megrendelő kérésének megfelelően a meglévő épület nem került teljesen lebontásra, az 1998-as tervdokumentációban a II. r. alperes az elkészült szerkezeti elemeket részben felhasználta, részben átalakította, részben lebontotta, valamint új tartószerkezeti elemek alkalmazását írta elő. Az alperesek a tervezés során a felperes hozzájárulását nem kérték ki. Az 1998-as tervdokumentációban szereplő épületegyüttes megvalósításához az 1988-as tervdokumentáció alapján megvalósult tartószerkezetek mintegy 21%-ban járulnak hozzá, ezen túl az 1998-as tervdokumentációban szereplő épület terve valamennyi elemében más tartalmú, mint a mint a korábbi épület terve, más az épület funkciója, és külső megjelenése is.”

47. Az elsőfokú eljárás keretében a bíróság a Szakértő Testület állásfoglalását kérte a felhasználás vonatkozásában. Az SzJSzT 29/2001. számú szakvélemény szerint „az 1988-as tervdokumentáció alapján elkészült tartószerkezeteket figyelembe vevő, azokat jórészt adottságként kezelő, de azokat részben átdolgozó új tartalmat és megjelenést hordozó tervdokumentáció készült 1998-ban. (...) Az 1988-ban készült tervdokumentáció alapján megvalósult tartószerkezeteket az 1998-ban készült tervdokumentáció készítésekor részben felhasználták (...), részben lebontották (...), részben átalakították (...), részben kiegészítették (...), valamint teljesen új tartószerkezetekkel egészítették ki (...). Megállapítható, hogy csak részben alkotják az 1998-ban tervezett épületegyüttes tartószerkezeteit az 1988-ban készült tervdokumentáció alapján elkészült tartószerkezetek. A tartószerkezeti rendszer részleges

felhasználásán túl az 1988-as tervdokumentáció más elemeit az 1998-as tervdokumentáció nem tartalmazza. (...) Az 1998-as tervdokumentációban szereplő épületegyüttes megvalósításához az 1988-as tervdokumentáció alapján megvalósult tartószerkezetek mintegy 21%-ban járulnak hozzá. (...) Az 1998-as tervezési eljárás során készített anyagok nem a felperes tervének a felhasználásával készültek. A tervezés során a fentiekben jellemzett mértékben a felperes terve alapján megvalósult tartószerkezetek részleges felhasználásával és átdolgozásával új mű jött létre.”

48. Az érintett eljárás során az elsőfokú bíróság a jogellenes felhasználás megállapítására irányuló felperesi keresetet elutasította. A felperes fellebbezését követően a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A jogerős ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság nem találta alaposnak.

49. A Legfelsőbb Bíróság indokolása szerint „egy építészeti alkotáshoz fűződő, a tervezőt megillető szerzői jog sérelmét alapvetően az jelentheti, ha az építmény jogosulatlanul megváltoztatásra (átépítésre) kerül. Ezt a magatartást az épület átépítésére jogosult tulajdonos valósíthatja meg. Annak megítélésénél, hogy egy építmény, mint szerzői jogi védelem alá eső építészeti alkotás megváltoztatása (átépítése, átalakítása) jogosulatlanul történik-e, abból kell kiindulni, *hogy a szerzői jog gyakorlása nem ütközhet össze a tulajdonosnak – a Ptk. 99. §-ában biztosított – a dolog célszerű és zavartalan használatához fűződő dologi jogával. A tulajdonost megilleti az a jogosultság, hogy a tulajdonában álló épületet – ha annak igénye, illetve szükségessége a részéről felmerül – átépítse (annak építészeti kialakítását, rendeltetését stb.-t megváltoztassa) vagy akár elbontsa azt.* A tulajdonosi jogok rendeltetésszerű gyakorlása nem eredményezheti a tervezőnek az építményhez fűződő szerzői joga megsértését. *Ha tehát egy építészeti alkotást létrehozó tulajdonosi (megbízói) igény megszűnt, vagy megváltozott, a tervező a szerzői jogára hivatkozással nem akadályozhatja meg az építmény mindenkori tulajdonosát az objektum átépítésében vagy elbontásában, és nem kifogásolhatja ezt azon az alapon, hogy ez értelemszerűen az általa készített tervektől való eltérést jelent.* A perbeli esetben is az ingatlan új tulajdonosát megillette az jog, hogy a funkcióját tekintve számára szükségtelen épületet átépítse, és ennek során a meglévő épület egyes részeit az újabb épületben felhasználja. Mivel a tulajdonosnak ez az indokolt változtatásra irányuló magatartása nem járt a tervező szerzői jogainak a sérelmével, nem eredményezhetett szerzői jogsértést a tulajdonos (megrendelő) megbízásából és utasításainak megfelelően eljáró alpereseknek az a magatartása sem, hogy a korábbi épület tartószerkezeteinek egyes elemeit, mint meglévő műszaki adottságot az új épület terveinek elkészítése során figyelembe vették. Ez a felhasználási magatartás ugyanis a tulajdonos használati joga rendeltetésszerű gyakorlásához kapcsolódik, annak a folyománya.”¹¹

50. A Legfelsőbb Bíróság egy másik releváns ítéletében a következők szerint érvelt: „A tulajdonos a törvény által biztosított tulajdonosi jogosítványait a jogszabályok keretei között, ezen belül a Ptk. 2-5. §-aiban foglaltak figyelembevételével gyakorolhatja. Megilleti tehát az a jogosultság, hogy a tulajdonában álló épületet, ha annak reális igénye felmerül, átalakítsa, bővítse, funkcióját, rendeltetését megváltoztassa, vagy ha azt szükségesnek tartja, az épületet lebontsa, vagy az épületet teljes egészében átépítse. Ezek a rendelkezések önmagunkban nem sértik a tervezőt megillető szerzői jogokat”. Ugyancsak ezen ítélet szerint az ügyben érintett középület „az 1990-es években már nem elégítette ki a vele szemben támasztott követelményeket és társadalmi igényeket”.¹²

¹¹ BH 2005/427. (Kiemelések az eljáró tanácstól).

¹² Pf IV. 24712/2001/6. sz. ítélet. Az idézeteket lásd: SzJSzT 1/2006, 2.1.3. alpont.

51. Ugyancsak említést érdemel a BDT2010.2329. számú döntés, amelynek érdemi része szerint „az építmény tulajdonosát megilleti az a jog, hogy a tulajdonában álló épületet átépítse, ennek során külső megjelenését, építészeti kialakítását, rendeltetését módosítsa, vagy azt elbontsa. A tulajdonos használati jogának rendeltetésszerű gyakorlásához kapcsolódó átépítés nem eredményezheti a tervező szerzői jogainak sérelmét. A tervező szerzői joga szempontjából a felhasználó hasznosítási jogosultságait érdekösszeméréssel kell mérlegelni”.

52. Az eljáró tanács a hivatkozott joggyakorlat konklúziójaként a Szakértő Testület 1/2006. számú szakvéleményében foglaltakra kíván hivatkozni. Ezek szerint „a tulajdonos tulajdonjogból fakadó jogosultságaival – akár a szerző Szjt.-ben megfogalmazott személyhez fűződő jogát fogalmilag sértő módon is – akkor élhet, ha az alkotás megváltoztatásához, vagy akár az épületben megtestesülő alkotás megsemmisítéséhez fűződő érdek mögött olyan szükségyszerű (’reális’), magán- vagy társadalmi igény áll, amellyel szemben a szerzői jog gyakorlása rendeltetés ellenes joggyakorlásnak minősülhet. Ezt a mérlegelést azonban esetenként kell elvégezni”.¹³

53. A jelen megbízás tényállásában kifejtett új tervezési program szerint a lelátó 532 fő helyett 1500 főt fogad majd be, a versenymedence a 33,36x21 méter helyett 52,5x 25 méteres lesz, és az elliptikus diszpozíciót téglalap alakú forma váltja fel, az eljáró tanács úgy látja, hogy nem reális célkitűzés a meglévő alaptesteknek a korábbi szerkezeti logika szerinti alkalmazása. Az új, sokkal nagyobb méretű épület messze túlterjed a meglévő alapozási területen, és merőben új geometriai rendet kíván. Vélhetőleg a meglévő alaptestek ésszerű felhasználása az uszodafejlesztés léptékéhez viszonyítva oly kis haszonnal járna, ami nehezen indokolhatná ennek a minden műszaki logikát nélkülöző kényszernek az alkalmazását. A meglévő cölöpalapok teljes eltávolítása horribilis költséggel járna, és az altalaj teherviselő képességének, szerkezetének a megomlását eredményezné, ami különösen veszélyes helyzetet teremthet az építési területen (különös tekintettel a talajvíz veszélyeire). A versenymedence süllyesztett kialakításának útjában álló cölöpök felső részének a levágása azonban reális lehetőség.

54. Az eljáró tanács az uszodafejlesztés nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházásá nyilvánítása, valamint a 45-52. pontokban ismertetett joggyakorlatra tekintettel úgy látja, hogy *az alapozás tulajdonosa élhet a tulajdonosi jogaival, s a cölöpalapozást jelenlegi formájában, illetve módosításokkal funkcionális részként „beleépítheti” az új uszodába, illetve jogosult az alapozást egészében elbontani, avagy lefedni (gyakorlatilag megsemmisíteni), vagyis eltekinteni az alapozás funkcionális szereppel való felruházásától.*

IV.5. Válasz az 4. kérdésre:

Kérdés:

„Amennyiben a fenti kérdésekre adott válaszok alapján bármely cselekményhez valamely szerzői jogosult hozzájárulása szükséges, milyen intézkedéseket és milyen időpontban kell az N.-nek minimálisan megtennie a hozzájárulás megszerzése érdekében? Így különösen elégséges-e, ha az N. a tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás megindítása előtt az N. által megfelelő mértékűnek tartott díjjánlat megküldésével megfelelő határidő tűzésével felhívja a jogosultat a hozzájárulás megadására; megindítható-e a közbeszerzési eljárás a határidő eredménytelen eltelte

¹³ Uo.

után? Ha az új uszoda megvalósításának hozzájáruláshoz kötött valamely mozzanata még a hozzájárulás megszerzése előtt megkezdődik, az adott szerzői jogosultnak milyen jogi eszközei vannak; így különösen van-e jogi lehetősége a megvalósítás leállítására?”

Összefoglaló válasz a 4. kérdésre:

55. Amennyiben az N. a tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás megindítása előtt, megfelelő határidő tűzésével, megfelelő mértékű díjajánlatot tesz a tervek 3(A) és 3(B) kérdésekben foglalt felhasználásai vonatkozásában a szerzői jogok jogosultja részére, akkor a jogosult – hozzájárulásának megtagadásával – nem akadályozhatja meg a tulajdonost a rendeltetésszerű joggyakorlásban. Amennyiben azonban az alapozás tulajdonosa az új uszoda megvalósításának hozzájáruláshoz kötött valamely mozzanatát – akár a jogosulti hozzájárulás kikérése nélkül, akár az annak megadására tűzött megfelelő határidő elteltét megelőzően – engedély nélkül megkezdi, akkor a szerzői jogi jogosult élhet a részére az Szjt. 94-94/A.§§-ban biztosított igényekkel, így különösen követelheti a megkezdett felhasználási cselekmény abbahagyását.

Részletes válasz a 4. kérdésre:

56. A 4. kérdés első és második részkérdése vonatkozásában az eljáró tanács a következő választ adja. A jelen szakvélemény 32-39. pontjaiban rögzítést nyert, hogy a 3(A)(B) kérdésekben foglalt felhasználások esetén a Megbízó a szerzői jogok jogosultjától köteles engedélyt kérni. A 42-54. pontokban az is részletesen ismertetésre került, hogy a szerzői jogok jogosultja meghatározott esetekben nem akadályozhatja meg az alapozás tulajdonosát abban, hogy tulajdonosi jogait gyakorolja. Az e két érdek ütközéséből eredő vita feloldása érdekösszeméréssel lehetséges.

57. A bíróságok és a Szakértő Testület egyhangú gyakorlatot fejlesztettek ki a jelen tényállásban szereplő kérdések elbírálására. A jelen szakvélemény 51. pontjában hivatkozott BDT2010.2329. számú döntéshez hasonlóképp érvelt a Szakértő Testület is: „a hozzájárulás arányos, a jóhiszeműség és tisztesség követelményeinek megfelelő díjazást tartalmazó ajánlat esetén nem tagadható meg. Az építészeti (funkcionális) művekre kialakult bírói és szakértői gyakorlat egyértelmű. A szerző nem akadályozhatja meg a tulajdonjog rendeltetésszerű gyakorláshoz nélkülözhetetlen műfelhasználást. (...) A jelen ügyben az érdekösszemérés döntő eleme a Program megvalósítása előfeltételét jelentő jogszabályi környezet, és az abban felsorolt célok (...). Nincs olyan jogszabályi tilalom, amely szerint a hozzájárulás ne volna feltételhez köthető. Azonban a hozzájárulás nem köthető a jognyilatkozat természetével, és a vagyonkezelő N. által képviselt tulajdonos jogaival védett érdekekkel össze nem férő feltételhez. Ha a feltétel tűzése a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményével ellentétes (ez csak esetről esetre dönthető el érdekmérlegeléssel), az joggal való visszaélést valósíthat meg, amely esetben a bíróság ítélettel pótolhatja a szerző hiányzó jognyilatkozatát.”¹⁴

58. Az eljáró tanács az 57. pontban idézett gyakorlatra, valamint a 7. pontban meghatározott jogszabályi környezetre tekintettel (különösen az uszodafejlesztés nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházássá nyilvánítása miatt) úgy ítéli meg, hogy *amennyiben az N. a tervezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás megindítása előtt, megfelelő határidő tűzésével, megfelelő mértékű díjajánlatot tesz a tervek 3(A) és 3(B) kérdésekben foglalt felhasználások vonatkozásában a szerzői jogok jogosultja részére, akkor a jogosult – hozzájárulásának*

¹⁴ SzJSzT 19/2012, 46. pont.

megtagadásával – nem akadályozhatja meg a tulajdonost a rendeltetésszerű joggyakorlásban. Amennyiben a jogosult a hozzájárulás megadását megtagadja, úgy a jognyilatkozat bírósági ítélettel pótolható.

58. A 4. kérdés harmadik részkérdésére az eljáró tanács a következő választ adja. *Amennyiben az alapozás tulajdonosa az új uszoda megvalósításának hozzájáruláshoz kötött valamely mozzanatát – akár a jogosulti hozzájárulás kikérése nélkül, akár az annak megadására tűzött megfelelő határidő elteltét megelőzően – engedély nélkül megkezd, akkor a szerzői jogi jogosult élhet a részére az Szjt. 94-94/A.§§-ban biztosított igényekkel, így különösen követelheti a megkezdett felhasználási cselekmény abbahagyását (a megvalósítás leállítását).*

59. A 3(C)(D)(E)(F) kérdésekben foglalt cselekmények elvégzéséhez nincs szükség a szerzői jogi jogosult engedélyére.

IV.6. Válasz az 5. kérdésre:

Kérdés:

„Az új uszoda megvalósításával kapcsolatban a szerzői jogok és a tulajdonosi jogok esetleges összemérése, illetve a rendeltetésszerű joggyakorlás és a társadalmi érdek megítélése során milyen szempontok hogyan érvényesülnek; van-e valamilyen tendencia a joggyakorlatban, ami a jelen esetre is alkalmazható?”

Válasz az 5. kérdésre:

60. Az eljáró tanács az 5. kérdésre a jelen szakvélemény 46-52. pontjaiban foglalt gyakorlati példák (BH 2005/427; Pf IV. 24712/2001/6. sz. ítélet; BDT2010.2329.; SzJSzT 29/2001. és SzJSzT 1/2006) elemzésekor kimerítő választ adott.

.....
id. Dr. Ficsor Mihály
a tanács elnöke

.....
Dr. Mezei Péter
a tanács előadó tagja

.....
Jékely Zsolt
a tanács szavazó tagja